

De SFK telt gebruikers van middelen bij dementie, parkinson en MS

Degeneratieve neurologische ziekten vertonen stabiel beeld

De Europese Raad van het Brein heeft 2014 uitgeroepen tot Europees Jaar van het Brein. Ook het KNMP Najaarscongres staat in het teken van het brein. Op het congres gaat de aandacht vooral uit naar drie ingrijpende aandoeningen: dementie, ziekte van Parkinson en multiple sclerose.

Voor de SFK is deze aandacht voor het brein reden om het gebruik van de geneesmiddelen voor genoemde ziekten nader te beschouwen. De genoemde aandoeningen zijn divers van aard, maar de overeenkomst ertussen is dat ze gepaard gaan met onomkeerbare, degeneratieve lichamelijke processen. Bij dementie is soms sprake van een tijdelijke variant, waarvoor een ernstige depressie, medicijnvergiftiging of een hersenoperatie verantwoordelijk kan zijn.

Dementie

Naar schatting van de Hersenstichting zijn er in Nederland ongeveer een kwart miljoen mensen die lijden aan een vorm van dementie. 70% van hen heeft de ziekte van Alzheimer, de meest voorkomende vorm van dementie. Op basis van verstrekkinggegevens constateert de SFK dat openbare apotheken jaarlijks aan ongeveer 36.000 mensen specifieke dementie-medicatie verstrekken. Sinds 2011 is dat aantal ongeveer stabiel, terwijl het daarvoor gestaag toenam. De SFK heeft geen inzicht in het aantal dementiepatiënten dat in instellingen zoals verpleeghuizen

verblijft, omdat de SFK niet over geneesmiddelengebruikscijfers in instellingen beschikt.

Rivastigmine (Exelon) kent van de middelen bij dementie de meeste gebruikers, 18.000, gevolgd door galantamine (Reminyl) met ongeveer 11.000 gebruikers. Memantine (Ebixa) heeft 6500 gebruikers. Anders dan voor de twee eerstgenoemde middelen – daarvan verandert het aantal gebruikers de laatste jaren nauwelijks – neemt dat van memantine sterk toe. Openbare apotheken verstrekten dat middel in 2008 nog aan 1800 patiënten.

Parkinson

De Hersenstichting schat dat ongeveer 40.000 mensen aan de ziekte van Parkinson lijden. Uit de verstrekkinggegevens van de SFK blijkt dat ongeveer 100.000 mensen een geneesmiddel gebruiken dat geïndiceerd is voor de ziekte van Parkinson. Omdat 'parkinson' vaak niet de enige indicatie is waarvoor een middel is geregistreerd, kan uit de SFK-cijfers geen conclusie worden getrokken ten aanzien van het aantal parkinsonpatiënten. Zo worden de middelen bij de ziekte van Parkinson ook gebruikt in andere situaties, waarbij patiënten niet te controleren trillende lichaamsdelen ervaren, bijvoorbeeld bij 'restless legs' of als bijwerking van bepaalde antipsychotica.

De ziekte van Parkinson wordt gekenmerkt door een tekort aan dopamine in de hersenen. Geneesmiddelen zijn erop gericht om dat

tekort tegen te gaan. Levodopa, dat in de hersenen wordt omgezet in dopamine, kent in combinatie met een decarboxylaseremmer de meeste gebruikers, zo'n 40.000. Pramipexol (Sifrol) volgt met 37.000 gebruikers als tweede. Andere veelgebruikte middelen zijn biperideen (Akineton) en ropinirol (Requip).

Multiple sclerose

De duur van de typische MS-aanvallen die het begin van de ziekte kenmerken, kan met prednison worden verkort. Het middel wordt meestal via een infuus gegeven en is niet een typisch MS-middel. Geneesmiddelen als interferon- β en glatirameer worden ingezet om de kans op aanvallen en het ontstaan van invaliditeit te verminderen. Het aantal gebruikers dat interferon- β via de openbare apotheek betreft, bedraagt ongeveer 5000, een stabiel aantal. Het aantal gebruikers van glatirameer (Copaxone), zo'n 2500 in 2013, nam de laatste jaren met enkele honderden per jaar toe.

Bij multiple sclerose wordt ook dimethylfumaraat toegepast, maar onbekend is in welke mate. Sinds september 2014 is Tecfidera beschikbaar. Dit middel is geregistreerd voor gebruik bij MS en heeft dimethylfumaraat als werkzame stof. Neurologen zochten recent de publiciteit met hun zorg dat vele patiënten nu het duurdere Tecfidera moeten gebruiken in plaats van een doorgeleverde bereiding van dimethylfumaraat, die veel goedkoper is. ■